

Thema 02 DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT: EEN STEEDS ONRUSTIGER BEZIT

Spreker: prof. dr. René Foqué (Leuven/ Rotterdam)

Het is opvallend hoe de samenhang van democratie en rechtsstaat de laatste jaren steeds meer ter discussie wordt gesteld. Dat is onmiskenbaar het geval in het discours van heel wat populistische stromingen in onze laatmoderne samenlevingen. Maar ook - om uiteenlopende redenen - in de pleidooien van het zgn. 'new public management'. De klassieke rechtsstaat zou eerder als een sta-in-de-weg voor een daadkrachtig openbaar bestuur moeten worden beschouwd, dan als een garantie voor een fatsoenlijke samenleving. Bovendien zou in de ogen van velen de ontwikkeling van supranationale verbanden (als de EU) en van een steeds globaler wordende wereld, de democratische rechtsstaat al te zeer losweken van zijn oorspronkelijke context: die van de nationale, territoriaal begrensde natiestaat, en die van de daarmee verbonden leer van de nationale soevereiniteit. Tijdens deze lezingen zullen deze en andere bezwaren tegen de democratische rechtsstaat aan een kritische analyse worden onderworpen. Alhoewel de rechtsstaatgedachte pas ten volle tot wasdom is gekomen in de loop van de negentiende eeuw, zijn de vroege wortels ervan reeds te vinden in het klassieke Athene, in samenhang met de geboorte van de democratie. In de vroege Verlichting brak dan weer de gedachte door dat één van de belangrijke functies van een rechtsorde gelegen is in het bieden van tegengewicht tegen de vaak onbegrensde macht van de politiek. Die gedachte vormde de basis voor het moderne constitutionalisme en voor het daarin vervatte leerstuk van de trias politica. Via een kritische reconstructie van de belangrijkste passages uit de ideeëngeschiedenis van democratie en rechtsstaat, zal gezocht worden naar de betekenis ervan voor onze laatmoderne samenleving. De gelaagdheid van onze hedendaagse rechtsorde (nationaal-supranationaal-globaal) zal dan mee in de beschouwingen worden betrokken. Bijzondere aandacht zal daarbij gaan naar de taak en functie van de rechterlijke macht als beschermer van die democratische rechtsstaat.

Literatuur:

- R. Foqué, *De democratische rechtsstaat: een onrustig bezit?*, Uitgeverij Stichting Forum, Utrecht, 2011.
- R. Foqué, "Over de verhouding tussen politieke en juridische macht in de democratische rechtsstaat", in: *Beginselen onder de boom*, Kerstspecial bij TREMA, Tijdschrift voor de rechterlijke macht, december 2013, p. 8-19.
- R. Foqué, "De actualiteit van Montesquieu's staatkundige erfgoed", Lezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in: H.D. Tjeenk Willink e.a., *Stoelendansen met de macht*, Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 2006, p.9-29.
- J. Wouters en K. Chan, "The Rule of Law and Human Rights in International Affairs: Some Reflections on Contemporary Dialogues", in: *Liber Amicorum René Foqué*, Boom Juridische Uitgevers / Larcier, Den Haag / Brussel, 2012, p.489-503.
- H.D Tjeenk Willink, "Een gematigde staatsvorm en een fatsoenlijke samenleving", in: *Liber amicorum René Foqué*, Boom Juridische Uitgevers / Larcier, Den Haag / Brussel, 2012, p. 103-114.

Prof. dr. René Foqué (1946) is emeritus hoogleraar in de rechtsfilosofie en de rechtstheorie aan de faculteiten der rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit Leuven en van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij doceert jaarlijks 'Philosophy of Human Rights' aan het European Inter-University

Centre of Human Rights and Democratisation in Venetië. Hij is de academische coördinator van de Comenius Lectures in Legal Science in Bologna. Hij studeerde rechten en wijsbegeerte aan de Katholieke Universiteit te Leuven en Franse taal- en letterkunde aan de Université de Lille. Hij is correspondent van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Aantal avonden	2
Plaats	Fontys Sporthogeschool, Theo Koomenlaan 3, 5644 HZ Eindhoven
Tijd	19.30 – 21.30 uur
Datum	11 en 18 november 2014
Kosten	€ 15,00